

Amikor 1850-ben kiosztották a vásárhelyi pusztán a földeket nagyon sok orosházi evangélikus települt erre a vidékre. Ennek következtében a kardoskúti lakosok között szép számmal találunk evangélikus vallásúakat. A felekezet erősségét mutatja, hogy Kardoskút területén idővel, 1888-ban megszerveződött az evangélikus egyház és megépült később az evangélikus templom is.

A kardoskúti evangélikus egyház megszervezése még a XIX. század végére esik. Ma is áll és használatban van az az épület (a templom mellett), melyet 1890-ben a vásárhelyi evangélikus egyház építtetett lelkészlakásként a pusztai lakosság részére. Szintén ugyanebben az évben a városi egyház február végén tartott közgyűlésén Plavetz Gyula evangélikus segédlelkész pusztai lelkésztanítónak kiküldetését is elhatározta, aki 1890. március 3-án foglalt el állását. Az évi 300 Ft fizetéssel és tandíjjal javadalmazott lelkész hivatalba lépésével szerveződött meg Kardoskúton az evangélikus egyház, mely a Vásárhelyi, belső egyház leányegyházaként jött létre.

Plavetz Gyula gyengekező tanító volt, de szervezőként jelentőset alkotott. A parókia imatermében található fotóján nem véletlenül nevezik szervező lelképásztornak. Az ő nevéhez fűződik a Kardoskúti Olvasókör és a Hangya Szövetkezet létrehozása, ez utóbbit Gyarmati Mihállyal együtt kezdeményezte. A lelkész 18 évet szolgált Kardoskúton. Amikor 1908-ban meghalt id. Draskóczy Lajos, a belső (vásárhelyi) egyház érdemes lelkésze, Plavetz augusztus 22-én bejelentette, hogy pályázni kíván a belső lelkészi állásra. A dolog nem egészen három hónap alatt megoldást nyert, mert már november 15-én Plavetz jelezte, hogy a belső lelkészi tisztséget megkapta. 1910. november 27-én pedig már Kalmár Pált választották Plavetz Gyula utódjául lelkésznek.

A gyülekezetben az első lelkész mellett 1895 és 1908 között Gombkötő István volt az első gondnok, az első pénztáros pedig – szintén 1895-1908-ig – Iványi Antal. Plavetz Gyula idejében úgy 450-500 adófizetője volt az egyháznak (1905-ben 452, 1908-ban 484) s a lelkész távozásának esztendejében a pénzügyi helyzetük sem volt rossz, hiszen 9241 korona bevétel mellett a kiadás 1489 koronát tett ki, s ily módon az egyháznak 7752 korona pénzmaradványa volt.

A belső egyháznak a kardoskúti hívek odacsatolása óta (1891-1911-ig) 30480 korona bevétele volt a belső egyház 1912. jan. 1-i kimutatása szerint. Állítólag a belső egyház a pénzt ún. „pusztai adósságok” törlesztésére fordította, ám ezen adósságok eredetét, keletkezését (25600 korona) meg nem tudta jelölni. Valószínűleg a pusztai hívek úgy érezték, hogy ennyi pénzből már saját lábukon is képesek megállni, ezért már korábban, 1905-ben is felsőbb hatósághoz fordultak a belső egyháztól történő elszakadásukat illetően. A Bányai ágost. Hitv. ev. egyházkerület közgyűlése 1911-ben, 1912-ben, 1913-ban és 1915-ben is foglalkozott a Kardoskúti ev. egyház anyásításának ügyével. A közgyűlés mindannyiszor úgy látta, hogy a két egyház létfeltételei önállóság esetén is biztosítottak még próbaköltségvetések szerint is. A közgyűlés az elszakadás melletti további érvnek tekintette egyrészt a pusztai híveknek a belső egyháztól való nagy távolságát, másrészt pedig azt, hogy a pusztai lakók száma annyi (kb. 2000 fő), hogy ők már számuknál fogva is képesek anyaegyházat fenntartani. Az 1915. évi közgyűlés végül is úgy határozott, hogy „a kardoskúti evangélikus egyházhíveket önálló anyaegyházzá alakítja s a kerületi elnökséget megbízza, hogy az anyásítást az 1916. év január hó 1-től kezdődőleg hajtsa végre...”

A kardoskúti lelkészek sorában Kalmár Pál – aki egyébként az 1910-es évek elején egy kisebb füzetet is megjelentetett – anyásító lelképásztor után Jancsó András következett. Az

evangelizáló lelkipásztor 1927-től 1934-ig szolgált Kardoskúton. Az ő idejében járt itt Kunst Irén misszionáriusnő 1932. ápr. 23-24-én, aki a híveknek és a presbitereknek a Kínában folyó missziós munkáról mesélt.

Erre az időszakra a kardoskúti egyház már valamelyest anyagilag is megerősödött, és ez szolgáltatott alapot ahhoz, hogy 1937-ben templom építéséhez kezdjenek hozzá. Ekkor már Breuer Oszkár volt a lelkész, akinek nagy szerepe volt abban, hogy a gyülekezet a „földet vagy templomot” vitában a templomépítés mellett döntött. Az alapkövet 1937. aug. 8-án Kovács Andor esperes ünnepélyes keretek között tette le. A templomépítés további ügyeinek rendezésére pedig egy nyolctagú bizottságot hoztak létre, melynek tagjai a következők voltak: Gombkötő József, Fekete Sándor, Lőrincz János, Vitéz Vági Mihály, Kabódi Antal, Gyömrei János, Verasztó Mihály és Veres B. Mihály. Ügyészként részt vett az építés munkálataiban Borcsiczky Dezső is, aki költségeiből 20 pengőt adományozott a templom javára.

Az evangélikus templom végül 1938. nyarára készült el. A templomszentelő díszközgyűlésen jún. 19-én D. Raffay Sándor püspök szentelte fel a templomot. Az ünnepségen részt vettek a terület országgyűlési képviselői, Kovács Andor esperes, Benkóczy Dániel Csanád-csongrádi esperes, Dr. Kászonyi Richárd hódmezővásárhelyi főispán, Endrey Béla polgármester. Az épületet Kabódi Mihály vállalkozó építette fel 14700 pengő összköltségen. A gyűjtők és adakozók neveit Aranykönyvben örökítették meg az utókor számára. Egy későbbi adat szerint a felszentelési ünnepségen finn és norvég lelkészek is részt vettek. Az országban ez volt az első tanyai evangélikus templom. A délre néző ablakain Plavec Gyula, Kalmár Pál, Jancsó András nevei láthatók a Kardoskúton szolgált lelkészek emlékére. Az északi oldal egy-egy ablaka az ajándékozók nevét őrzi: Fekete István és neje Fehér Mária, Pinkóczy Endre, Szabó János. A keleti ablak Fekete Sándornak és nejeének Szabó Rozáliának állít emléket. A Kardoskúton 1937-1946-og II. felügyelőként szolgálatot teljesítő Fekete Sándor volt az, aki kerékpárral elment Zombára, és az általa hozott néhány téglát a templom építésekor elhelyezték az oltár alá. Gombkötő Mihály visszaemlékezése szerint az ajtó fölött lévő kereszt is az építéskor került a templomra Héjja István – aki római katolikus vallású volt – kérésére.

Breuer Oszkár idejében (1935-1951) még nagyon látogatottak voltak az istentiszteletek – emlékszik vissza Gombkötő Mihály. A mezsgyéken sorakoztak az emberek és jöttek be a templomba. Egyszerű vasárnapokon is 30-40 fő jelent meg. A lelkész szorgalmazója volt az ONCSA házak felépítésének is. Szerette volna, hogy a szegény embereknek is legyenek lakásai.

Breuer Oszkár idejéből való történet szerint a templom melletti földön a lelkész vágta a búzát kaszával. Közben a parasztemberek kocsin mentek be a piacra, s kiabáltak, hogy „nem úgy kell azt tisztelőtes úr”! Azzal leszállt némelyikük a kocsiról, vágott pár rendet, hogy „így kell ezt”, aztán visszaült a kocsira és mentek tovább. A lelkész megint vágta a gabonát, megint jöttek az úton, azok is kiabáltak, majd vágta pár sort a búzából és ezek is tovább mentek. Na és így lett aztán szép lassan learatva a lelkész búzája.

1950-ben, amikor az országban az államosítások már jórészt befejeződtek, az új hatalom az egyház ingatlanait is igyekezett „közösségi” tulajdonba vonni. Így augusztus 6-án Breuer Oszkár rendkívüli közgyűlésen ismertette, hogy „kéttagú államosítási bizottság a lelkészlakást, az imatermet és az összes melléképületeket, a bekerített udvart kerttel július 4-én isklaai alapvagyonnak nyilvánította és kimondta ezek államosítását”. Az egyoldalú „megoldást” az egyházközség természetesen nem hagyta annyiban, s az ügyben felterjesztett fellebbezést követően sikerült is visszakapni az államosított egyházi javakat. A Vallás és

Közoktatási Minisztérium teljes egészében visszaítélte az ingatlanokat s a telekkönyvi visszaíratásról is rendelkezett.

Breuer Oszkár 1952-ig szolgált Kardoskúton, pontosabban 1951. dec. 8-ával mondott le állásáról. A lelkészi hivatal átadó jegyzőkönyve 1951. nov. 28-án készült. Alkotó tevékenységét jól jellemző adat, mely szerint a lelkésznek 1939-ben regénye is megjelent Aranyhíd az örvény felett címmel, igaz az alkotást Bányai Oszkár néven publikálta a szerző.

Breuer Oszkár után Huszák József látta el a lelkészi teendőket néhány évi majd 1960-tól már Farkas Lajos. 1968-ban a gyülekezet templomavatási hálaünnepélyt készít elő, hiszen 30 évvel azelőtt épült fel Kardoskút temploma, s erre az eseményre illő tisztelettel kívánnak emlékezni. Nyilván erre az alkalomra végeztek 1967-68-ban generális tatarozást az épületen és látták el a templomot toronyórával és toronyvilágítással. Az egész napos ünnepi műsor részeként ifj. Tóth Pál akkor Gyulamezőn lakó hittestvér 30 évvel azelőtt, a templomszentelésre írt „A kardoskúti templom” c. versét a szerző unokahúga Tóth Etelka tanuló szavalta el az 1968. jún. 23-i ünnepi díszközgyűlésen.

Farkas Lajos 1973-ig szolgálta Kardoskút népét lelkészként, ekkor átadta hivatalát. A lelkészi átadás-átvételi jegyzőkönyv 1973. október 14-én készült.

Parókus lelkészt ezután csak 1976-ban kap újra a kardoskúti gyülekezet Németh Pál személyében, aki feleségével együtt, mint frissen végzett teológus, szeptember 1-től látja el hivatalát. Ezt az örömdetes hírt Koszorús Oszkár esperes közli a hívekkel az egyházközség 1976. aug. 21-i ülésén. Németh Pál érkezését megelőzően a lelkészi szolgálatoka Koszorús Oszkár esperes és lelkésztára Benkő István látták el. A gyülekezet élete ebben az időszakban csendes. Ahogy a lelkész írja éves összefoglalójában „... minden vasárnap istentisztelet van, a kardoskúti templom kisharangja is hívogat az Isten házába, sajnos sokan nem hallják meg Isten szavát. A téli hónapokban egyszer bibliaórákat tartunk. A gyülekezetnek 371 tagja van, de sajnos 50-60 azoknak a száma, akik a rendezvényeinket rendszeresen látogatják.” Egy évvel később, 1978-ban mégis öröm és hála érzése árad a gyülekezet tagjai között. A templom építésének 40. évfordulója alkalmából a június 25-én tartott díszközgyűlésen ott volt Breuer Oszkár, akinek szolgálata alatt 1938-ban felépült Kardoskút temploma. Az Isten ígését hirdető korábbi lelkészt mindenki meghatódva köszöntötte.

Sajnos Németh Pál lelkész 1979. január 1-től Nagyszénásra került és ezzel Kardoskút utolsó parókus lelkésze távozott a faluból.

Ezt követően a Kardoskúti Ev. Egyházközség 1979. szeptember 23-án megtartott presbiteri s egyben közgyűlésén a három szavazat ellenében kimondta a gyülekezet önállóságának megszűnését és leányegyházaként az orosházi egyházközséghez csatolását. A lelkészi szolgálatot ezután Kis János segédlelkész látta el Orosházáról. Ez a gondolat, mely szerint a kardoskúti gyülekezetnek Orosházához kellene csatlakoznia, ekkor már nem volt új, hiszen Koszorús Oszkár esperes már 1977-ben jelzi, hogy a kardoskúti gyülekezetet 1-2 éven belül Orosházához kell csatolni. Nyilván a gyülekezet helyzete megnyugtatóbb volt addig, amíg Németh Pál lelkész a faluban szolgált, de távozásakor az egyház nem tudott új lelkészt adni a falunak.

A leánygyülekezethez Kis János lelkész egészen 1986-ig kijárt, majd két év múlva 1988. januárjában Győri Gábor imájával kezdődött a közgyűlés. A lelkész, maga is fiatal lévén, nagyobb hangsúlyt igyekezett fektetni a fiatalok lelkigondozására. 1995-ben már örömmel állapítja meg, hogy az istentiszteletek látogatottsága nőtt, és különösen örül annak, hogy karácsony másnapján körülbelül 20 gyermek még szebbé és emlékezetesebbé tette szolgálatával az ünnepet. Győri Gábor ideje alatt a parókia átalakításával a gondnoki lakás is otthonosabbá vált. 1990-ben a presbitérium úgy látja, hogy a beköltözött Imre László a gondnoki feladatot készséggel el fogja látni.

Győri Gábor 1998-ban került el Orosházáról. Amikor a kardoskúti gyülekezet értesült arról, hogy lelkész távozni készül, kifejezte azon kívánságát, mely szerint szívesen venné, ha Skorka Katalin lenne, aki itt bégezné a jövőben a lelki gondozást. A kérést Győri Gábor közvetítette Ribár János esperes felé, aki figyelembe is vette a gyülekezet kérelmét. Így került aztán sor 1998. október 18-án Skorka Katalin lelkész nő ünnepélyes beiktatására a kardoskúti templomban...